

جمعه ایرتسی - ۱۵ آگستوس ۱۳۴۱

ایگنجی سنه - نومرو ۴۳

آبونه شراعتی :

سنه لکی ۲۵۰

آلتی آیونگی ۱۲۵

فوق العاده نسخهلر

ایکون ۵۰۰ و ۳۰۰

غروشدور .

مجموعه من هیئتتجه

طبعی قدیب ایدلمین

آثار اطاده ایدلمز .

ملکی تحریک

اداره خانه :

باب عالی چاده سقده

رسنه فطوغرافخانه سی

قارشیدسنده منبر

مطبعه سی گوستنده

صاحب و مدیری

محمد مسیح

هر آیک برنجی داوره بشنجی کونلری میبقار، علمی، ادبی، اقتصادری، فنی رسمی مجموعه در

دوقتور قونشك بعضی فكرلى

بوندن بر آى قادار اول استانبوله و آقره يه كن مجارمستشرق دوقتور قونوش ، وجوده كتيرديكى اثرلرله علمى محظوظده طائيفه اولدينى كى بوقدغه كى زيارتنده و يردىكى قوفه وانسلرلده خلقمن طرفندن علاقه يله ديكلمش و تقدريد بشدر . بوتون حياتى توركلرك خلق ادبى طوبلامايه حصر ايتش اولان بوللك ، ملتزه عائد مختلف مسئلهلر حقتده كى فكرلرني اوكرنمك قائلر مزي جوق علاقه دار ايدر اميديله كنديسى مجارستانه دوتنه دن اول كوردك بعضى سؤاللر صوراق جوابلرني ثبوت ايتدك . اونلر ، سؤاللره جوابلر بروجيه آتى نشر ايدىوروز : — تورك خلق ادبى تاييله اشتغاله نيچين ، نه صورتله و نه زمان باشلادىكز ؟

— مجار و تورك لسانلرى آراستنده كى قرايى اثبات ايچون صاف توركچى لسانى اوكرنمك لازمدور ، كه بوده يالكز خلق ادبى لسانيدر .

غرب مستشرقلرى توركلرك عوام ادبى لسانى اولمادىنى ادعا ايتدیلر . حتى خوجام متوفى مشهور توركياچى و اميرى Vambery ده بوفكره اشتراك ايتديكندن اونكه ادعا يه كيريشده بركون آرازمده شويله بر عاورد جريان ايتشدى :

او — بن استانبوله بولونديغ اوج سته اثناسانده شريدن ، غزلدن و قصيده دن ماعدا خلق ادبى تاييله بگزمه و هيچ برمنظومه ايتشتمه دم . بن — ذاتاً شرقده خلق ادبى صاييلاماز . بر شاعرك شخصى اثرى اولديغندن يوكسك ادبى تاييله منسوب بر شعر ديمكدر . اصل خلقك شعري توركيدر .

او — توركلردن خبرم واردر . آما اونلر خلق ادبى تاييله ده كيل . بلكه خلق صاحباى اولديغندن كيمسه اونلره اعتبار ايتمز .

بن — نهدن ؟

او — دىل قاب اولديغندن ! نهدن اولاجق ؟

بن — ماصالردن خبريكز يوقى ؟

او — اونلر ده قوجا قاريلر سويلر . هيچ اهميت يوقدر !

بن — بو اهميتيز شيلر بزم ايچون مهم اولاييلر . بن معاونتكزله استانبوله كيدوب بوكي اثرلر تدقيقه جالاشاجم .

او — اى اولور آما اورايه كيتسه كده ينه طوبلامازسك ! چونكه بوكي صاحبا شيلرى قاديئر سويلر . سندن اونلره كودوشمزمسك ! يولك آجيق اولسون !

۱۸۸۴ سنه سى ايلك بهارنده دارالفنونده دوقتورواى ييار

ييار مجارستان معارف نظارتى حسابنه استانبوله كلد . اولاداقلعه دن باشلاوب روم ايلده كى توركلردن اسكى و شيمدى آرتيق سويلنه بن توركيلرى طوبلام . (۱۸۹۰) . قادار استانبول و آنادولونك جوق برلرني دولاشوب سكرز جلد قادار خلق ادبى تاييله دائر اهالى آغزندن اثر طوبلاوب مجارستان علوم و فنون آقاده مىس حسابنه طبع ايتدردم . اكثر قسرى فرانسز انكليز ، آلمان و روسجه مترجمدر .

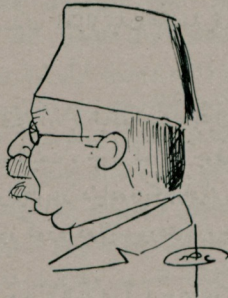
— استانبوله قاچ دفعه كلديكز ؟

— استانبوله بالاخره شرق آقاده مىس مديرى اولدقدن صوكره كرك يالكز كرك طابعمله هرايكى سنه ده بر تقريباً اون اون بش دفعه كلد .

— بو زيارتلكزده نه كى تحولات كورديكز ؟

— عبدالحميد دورنده هر كلديكده بر جوق منى تحولات ، كرى يه دوغرو حركتلكر كورد . سندن سنه يه دها فنا ايدى . حرب عمومى مدتيه هيچ كلد . حرب عموميدن صوكرا ايلك دفعه بكن سنه اوتوزمعلمه

برلكده كلد . تورك اوجاغنده تورك لسانى اوزرينه و يردىكم بر قونقراننده احتساسامى بيلدردم . جوق بكتيلمش بوسنده كلوب بر قاچ قونقران و يرمه مى ايسته ديلر . بن ده بوسنه تكرار كلهرك استانبول دارالفنوننده بش و آقره

دوقتور قونوش

ايكه كه جمعاً بكون تورك خلق ادبى اوزرينه يدى قونقران و يردم ، كه بو قونقرانسلر اون بش فورمالق بر جلد اولمق اوزره اقبال كيتخانه سى طرفندن طبع ايديلور . بوكتايدن ماعدا ده اوتوز سنه دن برى طوبلايدى شيمدى يقدره هيچ نشر اولونماش توركچى نينيلر ابراهيم حلى بك طرفندن برنجى صايسى پك باقىده نشر اولوناجقدر .

— علمى حياتكزده نه كى اثرلر وجوده كتيديكز ؟

هانكيسنى اك اهميتلى بوليورسكز ؟

— قرق اوج سنه دن برى تورك لسانى و ادبى حقتده نشر ايتديكم اثرلكر يكو قرق متجاووزدر . بوكتايدنك اسلملى (تورك نينيلر) كتابك صوكنده نشر اولوناجقدر . نيجه اك مهم اولان (روم ايلي و آنادولو خلق ادبى) ، تخميناً بوندن يكرمى بش سنه اول مجار لساننده نشر ايتديكم (مجموعه لسان عثمانى) اسمنده كى علمى ، تورك صرف و نحو و آلمان

دخانی او یاشننه نوملړ :

قاسم خان

پریشانم دخی شادی بیلیم بلغم کیرسم آبیلم کونم
کلی دروب بنفشه سین اکلم یم کوکلم پریشاندر پریشان
پریشانق بزه یان آد اولدی قوم قدراش جله پولاش یاداولدی
عالم کولدی اوینادی دله ادا اولدی یم کوکلم پریشاندر پریشان
قچه فلک دخی چکم نازیکی کوروب دوریم چو عکله آذوک
مجلس اولان برده سولت سازکی یم کوکلم پریشاندر پریشان
یم یلوم یری وشد یری وش سیاه زلی مشو شد مشوش
قاسم خانم بلا کشدر بلا کش یم کوکلم پریشاندر پریشان

— تورکاری سهوومیسکز، اولرله نهکی مزیت و تفصیل
کوروسو سکز ؟

— سهوومکدن سؤال اولونماز . اکر سهوومه سیدم
بو قادار سنه در حرنکیزله مشغول اولمازدم . اوقادار سهوومرکم .
اینگنجی وطنم اولارق تورکیمنی طایوریم دییه بیلیم . تورکار
بو قومو پولیت شهرده بیله بدنا ، وروحا و سجه اعتراوله اک
یوکسک عصردر . قصانکیز غربی هضم ایتیه رک تقلید ایتک
ایسته یئرلرده در . یم رایعه کوره شرق مدینتی غربیکسکدن
چوق فرقی وجوق یوکسکدر . بوندن وازجیکه جک اولورسه
بونده کی خصوصیت ده قایب اولاجقدر . حتی یکن سنه تورک
اوجاغنده کی قونفرانس مدن صوکرا برآیران محبتی اشناسنده لر با
برقیزجنز یایمه کلوب (اندم، تورک خانلرینک پهلوی آتدقلری
ناصل بولدیکز ؟) دییه صوردی . بنده کنديسته شوله جواب
وردیم : (شیمدی په قدر پهلوی کوردیمک بوتون تورک خانلری
پری پیکر حوریلر صورتده تصور اییدیوردم . حالو کچه هر
اولدیکز زمان اولدیکز کی کوریوردم . پچه ایله شعرده
قایب اولش !)

شیمدین صوکرا تورک حرثی اوزرینه اولان اثرلری
کاملاً تورکه نشر ایده جکم و سمن و ستم مساعده ایدرسه
هر سنه برایکی آی کچیرمک اوزره استابوله کلک نیتندیم .
انشاء

قونوشامز بوراده بیتشدی . کنديسته مختلر تخی ایده رک
کله جک سنه ده کوروشمک املهله وداع ایتدک .

لساننده لاییزفده نشر ایتدیکم (تورک خلق تیاتروسی)
(Das turkische Volksschauspiel) نام اثرمه فلمکنده
آلمانجه نشر ایتدیکم (استانبول تورک خلق ماسالاری)
Turkische Volkcomachen aus Stambul اولوندرده
انگلیزجه نشر ایتدیکم آلتش قادار ماسالی حاوی رسمی والی فورمادن
عبارت Folktales and Turkish faery tales نام اثرمه
برده چتایجه - تورکه - آلمانجه لغت کتابدر .

— تورک لسان و ادبیاتک صوک آلدینی شکلی

بکینیورمیسکز ؟

— حریندن بری لسان مله شمه به باشلادی . حتی
ادبی لسان بیله اوقادار باشقلاشمش ، که اوتوز سنه اول یازدیغ
بر مقاله به تورک دوستارمدن بری (آرتیق بوأسکی اساوله یازلش)
دیدي !

تأسف اولونان شودر ، که تورکار بر آز فرنکلشکه
چالیبیورلر . بونکه غربیلایهانی قصد ایتیه یورم . یالکز پک
فضله فرانسزلی تقلید اییدیورسکز . حتی یکی یکی نشر اولونان
بر جوق رومانلر و قومهدیلر ، فرانسز جده ن آدایته بیله اولماسلر ،
تماماً فرانسز تأثیری آلتنده یازلشدر . حتی بر قاج کون اول صوری
مقصودی بکک بر مقاله سنی اوقودم ، کندیسی اوراده پک دوغرو
اولارق لسان ساده لکنک اهمیتتی ایضاح و مدافعه اییدیوردی .
یالکز بر قضاغه یاتیلور . اوده یالکز یوزده بر عربی و فارسی
که اولق اوزره قبول ایتیه سیدر . بو قادار افراطه قایلیمالی .
چونکه موضوع بحث اولان و آز جوق تورکشمش عربی
و فارسی کلملری قالدیرمق عث اولور . چونکه هر لسانده آز
جوق اجنبی کله واردر ، هیچ برلسان بوندن منز دکلدر .
— لسانمه لاتین حروفاتک تطبیق حقه نه دوشونیورسکز ؟

— بو خصوصده کی رأیی صوراسه کز بن هیچده بوکا
طرفدار دکلیم . عرب حروفاتی بردن بره قالدیروب برنه
لاتین حروفاتی قویمق هیچ دوغرو دکلدر . چونکه لاتین
حروفاتی ده عرب حروفاتی کی نقصان و تورک لسانته بابانجیدر .
آنحق علم السه نقله نظرندن بر (transcription) یاپیلاجتی زمان
لاتین حروفاتی تورکجه کی داها اینی افاده ایدهر .

شیمدی موجود الفباک فضلله یی قالدیروب نقصانلری تمام
ولازم اشارتلی علاوه ایده رک قبول ایتک داها موافقدر
ظنندیم .